

L'illa d'Avall està situada al Baix Empordà. La zona es troba al sud del nucli urbà de Jafre, i limitant també al sud amb el terme municipal de Foixà. El paisatge de l'entorn de l'illa està format per camps de conreu i plantacions de pollancrees als terrenys planers més propers al Ter, amb masos aïllats dedicats a la ramaderia intensiva. La superfície d'aquesta illa és d'un 30 hectàrees. És un espai influenciat pel curs del Ter, que resta aïllat durant els moments de crescuda important del riu i constitueix l'últim meandre que encara es conserva al Baix Ter. L'illa presenta una franja estreta de bosc de ribera a conseqüència de l'excés de pendent dels marges.

A la zona s'hi accedeix des de la carretera comarcal GI-634 i travessant el poble de Jafre pel carrer Major fins al Mas de la Salvetat, al que s'hi arriba pel Camí del Pla. Des del mas se segueix el mateix camí que arriba fins al Molí de la Salvetat, punt d'inici de l'itinerari. Des d'aquest indret continuem pel camí que voreja el Ter fins trobar el trencant a la dreta que s'endinsa a l'illa. Us convidem a seguir l'itinerari i descobrir tot el patrimoni natural que ofereix aquest espai singular i únic.

El primer tram del recorregut resta aïllat en moments de crescudes importants; es tracta de l'extrem nord de l'antic braç de riu que està ocupat per un extens herbassar ruderal amb alguns peus dispersos de tamaríu (*Tamarix africana*) i de freixe (*Fraxinus angustifolia*). Un cop travessat aquest tram inicial enllacem amb les basses temporànies de nova creació que són essencials per a la conservació de la biodiversitat, especialment pel que fa a amfibis, invertebrats i plantes aquàtiques; fins i tot per a mamífers i ocells aquàtics que les necessiten com una part del complex mosaic de zones humides que utilitzen. També constitueixen corredors ecològics que incrementen la connectivitat entre altres hàbitats d'aigua dolça.

Un cop situats a la darrera bassa enfilem camí cap a la zona més àrida de l'illa, ocupada per dipòsits eòlics de sorres estables fixades amb pi pinyer, i on s'hi troben espècies de gran interès florístic. Aquests hàbitats, lligats als ambients fluvials, són escassos i de gran valor. Són antigues terrasses molt àrides que no poden ser ocupades pel bosc de ribera sinó per prats secs i comunitats de sorolls continentals.

Anem fent ziga-zagues tot recorrent aquests ambients més secs fins arribar a la zona d'albereda i freixeneda. En aquest indret apareix l'única clapa d'albereda amb lliri pudent (*Iris foetidissima*) que queda a l'espai, una arbreda sovint acompanyada d'om (*Ulmus minor*) i amb un sotabosc on hi són freqüents elements de la salzedà. A les zones de ribera més elevades i allunyades del riu, ja al límit entre el domini de ribera i els prats mediterranis apareix una franja de freixeneda de terra baixa, formada principalment per freixe de fulla estreta (*Fraxinus angustifolia*) i alguns pollancrees (*Populus x canadensis*) i amb sotabosc d'arc blanc (*Crataegus monogyna*). Des d'aquí cal enllaçar amb el punt de retorn cap al molí de la Salvetat.

En el moment de redactar el present document (novembre 2013), un devastador incendi va cremar la pràctica totalitat de l'illa d'Avall i bona part del bosc de ribera entre Colomers, Jafre i Foixà. Malgrat que els ecosistemes mediterranis es recuperen amb certa celeritat, alguns dels hàbitats descrits poden quedar alterats en el futur.

La "Illa d'Avall" està situada en el Baix Empordà. La zona se encuentra al sur del núcleo urbano de Jafre; limitando también al sur con el término municipal de Foixà. El paisaje del entorno de la isla está formado por campos de cultivo y plantaciones de chopos en los terrenos llanos más próximos al río, con masías aisladas dedicadas a la ganadería intensiva. La superficie de esta isla es de unas 30 hectáreas. Es un espacio influenciado por el curso del Ter, que se mantiene aislado durante los momentos de crecida importante del río y constituye el último meandro que aún se conserva en el Baix Ter. La isla presenta una franja estrecha de bosque de ribera a consecuencia del exceso de pendiente de las márgenes. A la zona se accede desde la carretera comarcal GI-634 y cruzando el pueblo de Jafre por la calle Mayor hasta el "Mas de la Salvetat", al que se llega por el "Camí del Pla". Desde la masía se sigue el mismo camino que llega hasta el "Molí de la Salvetat", punto de inicio del itinerario. Desde este lugar continuamos por el camino que bordea el Ter hasta encontrar el cruce a la derecha que se adentra en la isla. Os invitamos a seguir el itinerario y descubrir todo el patrimonio natural que ofrece este espacio singular y único.

El primer tramo del recorrido permanece aislado en momentos de crecidas importantes; se trata del extremo norte del antiguo brazo del río que está ocupado por un extenso herbazal ruderal con algunos pies dispersos de tamarindo (*Tamarix africana*) y de fresno (*Fraxinus angustifolia*). Una vez cruzado este tramo inicial enlazamos con las charcas temporales de nueva creación que son esenciales para la conservación de la biodiversidad, especialmente en el caso de anfibios, invertebrados y plantas acuáticas; incluso para mamíferos y aves acuáticas que las necesitan como una parte del complejo mosaico de zonas húmedas que utilizan. También constituyen corredores ecológicos que incrementan la conectividad entre otros hábitats de agua dulce.

Una vez situados en el último humedal proseguimos el camino hacia la zona más árida de la isla, ocupada por depósitos eólicos de arenas estables fijadas con pino

piñonero (*Pinus pinea*), y donde se encuentran especies de gran interés florístico. Estos hábitats, ligados a los ambientes fluviales, son escasos y de gran valor. Son antiguas terrazas muy áridas que no pueden ser ocupadas por el bosque de ribera sino por prados secos y comunidades de arenas continentales.

Vamos haciendo zigzag, recorriendo estos ambientes más secos hasta llegar a la zona de alameda y fresnedo. En este lugar aparece el único rodal de alameda con lirio hediondo (*Iris foetidissima*) que permanece en el espacio, una arboleda a menudo acompañada de olmo (*Ulmus minor*) y con un sotobosque donde son frecuentes elementos de la saucedà. En las zonas de ribera más elevadas y alejadas del río, ya al límite entre el dominio de ribera y los prados mediterráneos aparece una franja de fresnedo de tierra baja, formada principalmente por fresno de hoja estrecha (*Fraxinus angustifolia*) y algunos chopos (*Populus x canadensis*) y con sotobosque de majuelo (*Crataegus monogyna*). Desde aquí se tiene que enlazar con el punto de retorno hacia el "Molí de la Salvetat".

En el momento de redactar el presente documento (noviembre 2013), un devastador incendio quemó la práctica totalidad de la "Illa d'Avall" i buena parte del bosque de ribera entre Colomers, Jafre y Foixà. A pesar que los ecosistemas mediterráneos se recuperan con cierta celeridad, algunos de los hábitats descritos pueden quedar alterados en el futuro.

The Illa d'Avall is situated in the Baix Empordà region to the south of the small town of Jafre, bordered to the south by the municipality of Foixà. The landscape around the island comprises crop fields and plantations of black poplars in the flat lands closest to the River Ter, with isolated outcrops of intensive livestock farming. The area of the island is around 30 hectares and is influenced by the course of the River Ter which cuts it off during very high water and forms the last meander in the lower reaches of the River Ter. The island only has a narrow fringe of riparian forest left as a result of the steep banks here.

The area is accessed by the GI-634 county road, crossing through the village of Jafre via the main street as far as the farmhouse of Mas de la Salvetat, which is reached along the Camí del Pla. From the farmhouse you continue along the same path which leads to the Salvetat Mill, the beginning of the route. From this point, continue along the path that borders the River Ter until you come to the breakwater on the right which leads into the island. We invite you to follow this itinerary and discover the natural heritage that this unique spot has to offer.

The first section of the route is cut off when the river rises very high; this is the northern end of the old branch of the river which is occupied by an extensive ruderal grassland with a few scattered stands of tamarisk (*Tamarix africana*) and narrow-leaved ash (*Fraxinus angustifolia*). After crossing this initial section, you link up with newly-created seasonal ponds which are essential for the conservation of biodiversity, especially amphibians, invertebrates and aquatic plants; and even more so for the mammals and water birds who need them as part of the complex mosaic of wetlands they use. They also form environmental corridors which facilitate connectivity with other fresh water habitats.

Once you reach the last pond, you head towards the driest part of the island which is occupied by Aeolian sand dunes stabilized by stone pines, where there are some very interesting species of flora. These habitats, associated with river environments, are very rare and extremely valuable. They are formed by ancient, very arid terraces which are unable to sustain riparian woodland but only dry meadows and communities of continental sand dunes.

You now follow a zig-zag route through these drier environments until you get to an area of poplar and ash groves. Here you will see the only patch of stinking iris (*Iris foetidissima*) left in this area, a shrub which is often found alongside elms (*Ulmus minor*) and undergrowth that is frequently found with willow groves. In the higher riverside areas further away from the water, in the boundary between the riparian woodland and the Mediterranean crop fields, there is a fringe of low-lying ashes made up mainly of narrow-leaved ash (*Fraxinus angustifolia*) and some Canadian poplars (*Populus x canadensis*) with an undergrowth of hawthorn (*Crataegus monogyna*). At this point you need to link up with the return path towards the Salvetat Mill.

At the time of writing this document (November 2013), a devastating forest fire had ravaged nearly all the Illa d'Avall and a large swathe of the riparian woodland between Colomers, Jafre and Foixà. Although Mediterranean ecosystems tend to recover fairly quickly, some of the habitats described above may be greatly changed in the future.

L'île d'Avall se trouve dans la région catalane du Baix Empordà, entre la commune de Jafre au Nord, et la commune de Foixà, au Sud. Le site à proximité de l'île comprend des champs cultivés et des plantations de peupliers sur les terrains plats à proximité du Ter, avec des mas isolés se consacrant à l'élevage intensif. La surface de l'île est d'environ 30 hectares. C'est un site sous l'influence du cours du Ter, car l'île reste isolée pendant les grandes crues de la rivière qui possède ici le seul méandre de son cours inférieur. L'île possède une bande étroite de forêt de rivage à cause de la pente excessive des berges. On y accède par la route locale GI-634 en traversant la localité de Jafre par la

rue Major, puis en empruntant le chemin d'El Pla jusqu'au Mas de La Salvetat. Depuis le mas, continuer sur le même chemin jusqu'au moulin de La Salvetat, le point de départ de l'itinéraire. De là, emprunter le chemin qui longe le Ter jusqu'à la bifurcation à droite qui permet d'accéder sur l'île. Nous vous convions à suivre l'itinéraire à la découverte du patrimoine naturel de ce site singulier et unique.

La première partie du parcours correspond au secteur qui est isolé pendant les grandes crues : il s'agit de l'extrémité Nord de l'ancien bras de la rivière occupé par des prés, avec la présence de quelques tamaris (*Tamarix africana*) et des frênes à feuilles étroites (*Fraxinus angustifolia*). Après cette première partie de l'itinéraire, le chemin rejoint les retenues d'eau temporaires, récemment construites, qui sont essentielles pour la préservation de la biodiversité, en particulier pour les espèces d'amphibiens, les invertébrés et les plantes aquatiques, mais également pour les mammifères et les oiseaux aquatiques qui en ont besoin pour séjourner dans cette mosaïque complexe de zones humides. Ces retenues d'eau constituent également des couloirs écologiques qui permettent l'interconnexion avec d'autres habitats d'eau douce.

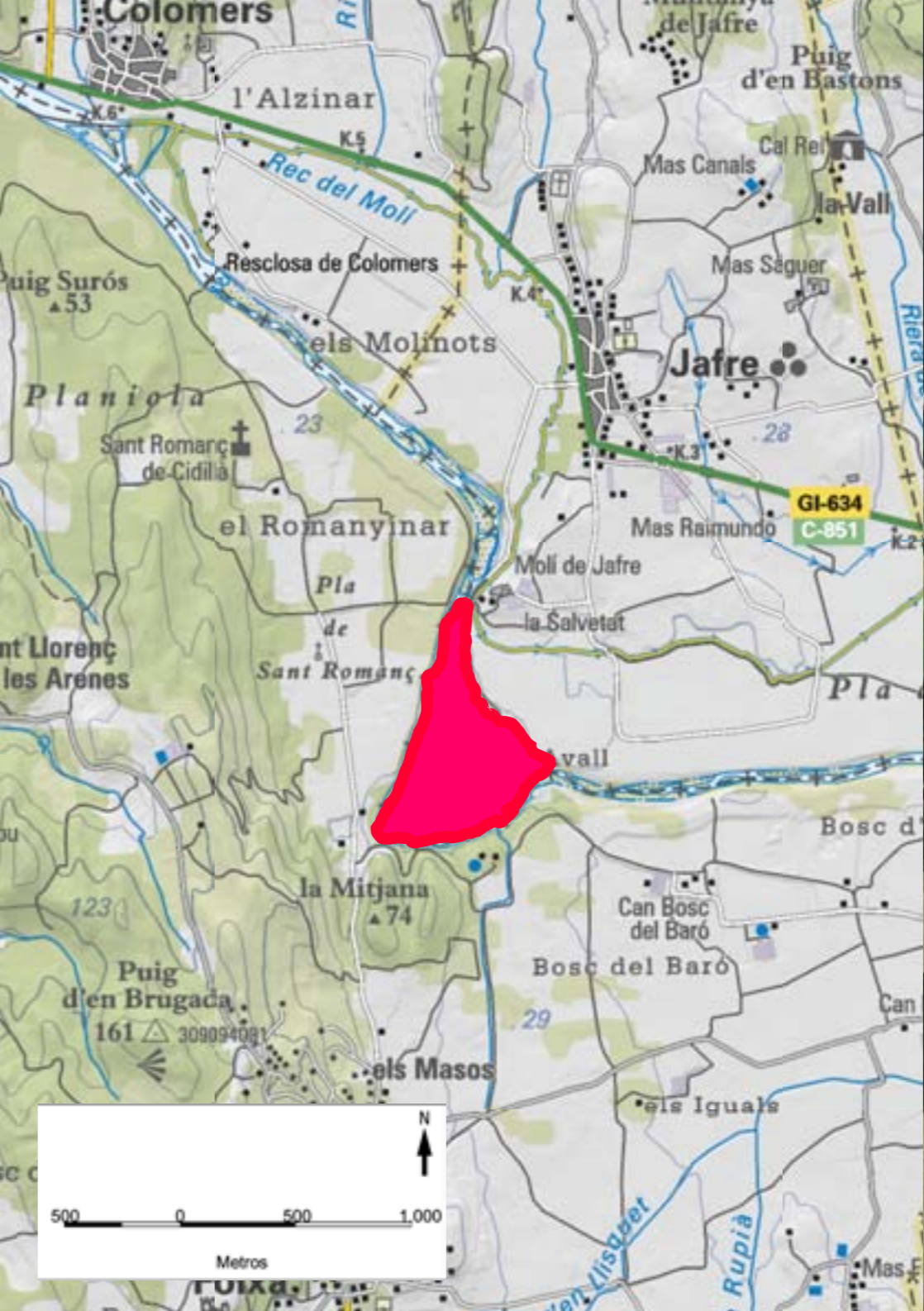
Après avoir franchi les retenues, continuer sur le chemin jusqu'à la zone la plus sèche de l'île, avec des accumulations de sable fixées par la présence de pins pignon, et une flore d'un grand intérêt. Ces habitats, qui dépendent des conditions fluviales, sont rares et d'une grande valeur. Il s'agit d'anciennes terrasses très sèches que la forêt fluviale ne peut pas occuper, et qui laissent donc place à des prés secs, avec la présence de différents types de sables d'origine continentale.

Faisons des zigzags pour les franchir, et rejoignons la forêt de peupliers blancs et de frênes. Ce site est la seule clairière de peupliers blancs de la région à abriter l'iris fétide (*Iris foetidissima*), un bosquet souvent accompagné d'ormes champêtres (*Ulmus minor*), avec un sous-bois typique des saulaies. Dans les secteurs les plus élevés et éloignés de la rivière, à la limite entre la flore de rive et les prés méditerranéens, se trouve une frange de frênes, essentiellement des frênes à feuilles étroites (*Fraxinus angustifolia*) et quelques peupliers canadiens (*Populus canadensis*), avec un sous-bois d'aubépine monogyne (*Crataegus monogyna*). De là, emprunter le chemin du retour jusqu'au moulin de la Salvetat.

Lors de la rédaction du présent document (novembre 2013), un incendie dévastateur a brûlé pratiquement entièrement l'île d'Avall et une bonne partie de la forêt de berges comprise entre les communes de Colomers, Jafre et Foixà. Même si les écosystèmes méditerranéens se récupèrent relativement rapidement, une partie des habitats décrits précédemment pourraient être gravement affectés dans le futur.

ITINERARI DE DESCOBERTA DE L'ILLA D'AVALL

ITINERARIO INTERPRETATIVO DE L'ILLA D'AVALL
ROUTE TO DISCOVER THE ILLA D'AVALL
ITINÉRAIRE À LA DÉCOUVERTE DE L'ÎLE D'AVALL

Itinerari per l'interior de l'illa d'Avall.

Basses temporànies.

Bosc de ribera a l'hivern.

Il·lustració: Toni Lobet.

SEU TÈCNICA
(Factoria Cultural Coma-Cros)
C/ Sant Antoni, 117190 Salt.
Tel: 972405091

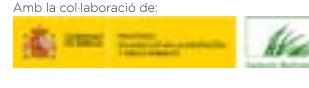
SEU ADMINISTRATIVA
(Museu del Ter)
Passeig del Ter, 2 08560 Manlleu.
Tel: 93 850 71 52

comunicacio@consorcidelter.cat
www.consorcidelter.cat

PROMOEUEN

PATROCINEN

Amb la col·laboració de:

Riparia-Ter està cofinançat pel programa europeu LIFE + Natura, que promou accions de manteniment i recuperació d'hàbitats i espècies de flora i fauna als espais de la Xarxa Natura 2000.

www.liferipariater.com
Edició 2015

Itinéraires à la découverte du milieu naturel de l'espace des berges du cours inférieur du Ter: Ile de la Pilastre et l'île d'Avall

River Ter: Illa de la Pilastra and Illa d'Avall

Wells for discovering the natural riverside habitats of the lower reaches of the Illa de la Pilastra y Illa d'Avall

Itinerarios interpretativos del medio natural del espacio Ribieras del Baix Ter:

D'HÀBITATS RIPARIS DEL RIU TER

PROJECTE LIFE + NATURA RECUPERACIÓ

ILLA DE LA PILASTRA I ILLA D'AVALL

DE L'ESPAI RIBERES DEL BAIX TER:

ITINERARIS DE DESCOBERTA DEL MEDI NATURAL